

allemaal sJow

Het volk het Teis verstoan

WCA
2.4.85

Na Pasen willen ze in Stadskanaal beginnen met het instuderen van „Dizzepie-dizzeput“, dat in december zal worden opgevoerd ter nagedachtenis van de schrijver, Geert Teis Pzn, veertig jaar geleden gestorven. De boekjes konden, dank zij de tussenkomst van toneelfonds F. Mulder in Groningen, op tijd worden herdrukt, dus TAGO en UDI kunnen er op 10 april mee aan de slag.

Op 6 september 1947 speelde TAGO dat stuk al in „Frascati“, t.g.v. de onthulling van een

't NEIE STUK
UIT 1939 BIJ
TAGO - UDI

gedenksteen in het geboortehuis van Teis. K. ter Laan, voorzitter van de Algemaine Verainen Grunnen, verrichtte de plechtige handeling. Een dag later ging hetzelfde stuk bij de Grunneger Sproak, onder regie van Rut Hofman, in de Groninger Stadschouwburg in première. Daar onthulde Ter Laan in de foyer een borstbeeld van de schrijver, evenals de gevelsteen vervaardigd door de beeldhouwer W. Valk.

Het geboortehuis wordt beschreven in het boekje „Geert Teis Pzn (G.W. Spitzen), zijn leven en werk“, dat G.H. Streurman schreef en waarin de nagelaten levensbeschrijving „1864-1944... omkieken“ van Teis' hand is opgenomen. „'n Groot huus was 't lange schure, haile lange labbe toene.. veur 't huus de braide weg, de zwoare bomen, 't glinsterge daip, de kroeperge overkaande... dat was de eerste wiedere moatschappij“.

De spelling met de (Drentse) „ao“ is overigens een typisch stokpaardje van Teis geweest, die daarvoor zelfs algemene regels voorstelde. Ten aanzien van het dialect was hij van mening, dat het geen zin heeft dat, omdat het gedoemd is te verdwijnen, kunstmatig in leven te houden. „Ik verlang dan ook

EINDREDAKTIE
JOHAN POPPEN

slagen en soms drastische humor zonder te vervallen in demonstratie van „typische“ liefst wat platte Groninger woorden en uitdrukkingen (Streurman).

De waarde van „Dizzepie-dizzeput“ ligt in de goede typing en in de kostelijke dialoog; het sterkst in het tweede bedrijf, dat speelt in de scheerwinkel-kroeg van Zaipengoa. Elders in deze rubriek vindt men daar een illustratief fragment van, waarin Teis tevens blijkt geeft van zijn vooruitziende blik wat de toekomst der mensheid (in het atoomtijdperk, weten wij nu...) aangaat.

Het stuk is qua bezetting niet gemakkelijk te spelen, omdat er in de scheersalon zo'n groot aantal heren voorkomt. Streurman geeft aspirant-regisseurs tevens in overweging het derde bedrijf te bekorten en bijv. te laten eindigen met „De hounder lopen ja deur de gaoldfazanten hen!“

Bij „Geert Teis“ (de schouwburg) verkeerde men vorige maand in het ongewisse of men wel het goede stuk te pakken had. Er stond namelijk op het boekje „'t Neie Dizzepie-Dizzeput“. De twijfel bleek gerechtvaardigd. Het oorspronkelijke stuk verscheen in 1917, maar werd in 1939 aangepast aan „de nieuwe tijdsomstandigheden“.

De hoofdpersoon, de rijke domme, dikdoenerige rentenierende boer Mans Wils, die graag vreemde woorden verhaspelt, beledigt met het woord

(Mundus vult decipi, decipiatur ergo - dit is:
wereld wil bedrogen worden...
nou... tou den moar!)

Portret en handtekening van G.W. Spitzen in het boek van Streurman.

„uusderpoater“ de Duitse keizer. Toen deze in 1939 van het toneel verdween, liet Teis alle toespelingen op de wereldpolitiek vervallen: niet de keizer, maar de burgemeester werd nu voor „uusderpoater“ (overweldig, machtswellusteling) uitgemaakt.

Men begon daarom en in Stadskanaal en bij uitgever Mulder via de telefoon de eerste regels voor te lezen. Inderdaad: „'t Neie“ bleek de gôje. „'t Neie Dizzepie-dizzeput“ kan dus gespeeld worden. Tou den moar, TAGO en UDI!

Ingezonden stuk in de *Winschoter Courant* anno 1939: „Meneer van de kraante. Ik heb D.-D. van Geert Teis Pzn. zain in 't Grö-neger kemediehoes. Och, och, wat was dat mooi, man! Ie hebt nog nooit zowat zain!“

IN DE SCHEERSTOULE

Fragment uit „Dizzepie-dizzeput“

LUKEN (keert zok om op de scheerstoule)
Gaoie man, lees ie den niks? 't Het alderdeegs al in de Drentse kraande van Freerk stoan mit zai zokke letters. B. en W. doar hebben utviegelaierd: onder de haile kerke zel 'n grode kelder komen, en den - as t'r oorlog of zo komt - den kennen ze preekstoule en baanken en aalzo maor aan koabeltouwen omdele loaden mit dommei en lu aalmoal d'r in.

WILS

En hebben zokke B. en W. ook al over kerke te zeggen? Zokke inktappen... zokke.. zokke moagere pennezoegers... ze hebben ja alleende 'n jaze aan om de bonken bienander te hoalden... wollen dei heur klevaiern ook al uutsteken noa de kerke... wel het 't nou ooit!... Zaipengoa, mie nog aine!

LUKEN

En de haile sikketrie ken d'r in brocht worn ook.

WILS

Ja, zo mot 't moar goan... 'k wol dat ik zo'n börgemeester, zo'n kettenhondje, zo'n ezelachtbaore, dat ik dei toch ais...

LUKEN

Man, doar dou je niks aan. Zo ain dut wat he wil... dat is ook ja in Engelaand weer uutkomen... waor was 't ook weer?... dei het 'n stok laand van 100 bunder ondermienen laoten...

PAIT

O ja, dat was...

KLOAS

Wat 't nait Kraokau of zo?

LUKEN

Ja zeker, daar bie Moskou in de buurte.

EERKE

Dei stad mit dei zwienondege naam, hé?

WILS

Nou... enne? Heb 'k ja niks van leesd.

(Luken staat op van de scheerstoule; Kloas aan de beurt).

ZAIPENGOA (tegen Kloas)

Aans nog al laif boeten, nè? Zo'n beetje veurjaar in de locht noa dei winderege boudel.

WILS

Ie, Luken.. doar het ja niks van in 't Noorderlicht staon...

LUKEN

Ja, kiek, 't laand nomen en doar wit zaand op streud, 'n elle dik... en daoronder zaolen aanlegd veur de vaailleghaid en 25 uitgangen mit roltrappen. As t'r nou zo'n bommenvogel aankomt, den drokken ze op 't gemainthuis even op 'n knoppie en dengaait t'r deur de elektriese draod nao ale huzen 'n schelle en ieder-en-aine het klaier en eten en zo klaor liggen.. veur ieder huus komt 'n elektriese auto, dei rolt nao dei ondergrondes koamers tou... ze maggen d'r hier ook wel ais over denken.

KLOAS

Liekt mie nai zo verkeerd.

HAARM

Zo ken ie joen geroamte teminsten nog wat in joen vessie bewaoren... maor 't zel 'n kaptaol kosten wizze.

KLAOS

As ie maor deletellen willen... maor ja... as de börgemeester zowat zegd, den...